pzazz

Niels

BRODER

Meereizen op ganzenvleugels

Tom Permentier
Gezien op 14 februari 2026
Arca, Gent

Nils kiest altijd de kant van de dieren! In 1906 gaf de Zweedse auteur Selma Lagerlöf haar avontuurlijke hoofdpersonage Nils Holgersson, de piepkleine ganzenvlieger, deze moraal mee tijdens zijn ‘Wonderbare reis’. Met een fantasierijke, geestige en muzikale toneelbewerking vertaalt collectief BRODER fragmenten van het verhaal naar het podium. Kinderen leren zo een klassieker uit de jeugdliteratuur kennen, waarvan de boodschap honderdtwintig jaar later alleen maar urgenter is geworden.

17 MAART 2026

Bert Verbeke is de instant sympathieke verteller van ‘Niels’ (met een extra e dus). Achter hem hangt een laken. Het is een kwestie van geduld vooraleer de wereld achter dat gordijn zich prijsgeeft. In afwachting daarvan verveelt Verbeke niet. Hij bedient zich van bescheiden middelen om zijn verhaal mee aan te vangen: een oude cassettespeler, een retroprojector die handgetekende landkaarten laat zien. Herkenbare zaken voor wie de jaren tachtig van de vorige eeuw actief heeft meegemaakt. Op de premièreavond is die groep erg groot, en velen onder hen hebben geen kinderen bij.

Pianoklanken schilderen de uitgestrekte landschappen die Nils tijdens de ganzentrek in vogelperspectief overschouwt.

Tijdens de introductie draait Verbeke enkele cassettes. Een magisch moment ontstaat wanneer de blikken pianoklank van het bandje vermengt met de vleugel van Elisabeth De Loore. Zij laat een eerste keer van zich horen wanneer de lampen achter het laken even oplichten en het publiek schimmen van het decor achter het doek kan ontwaren. Het vocaal kwartet met Imke Goossens, Fien Janssens, Liedewei Verbelen en Merel Van Mol maakt de betovering compleet. De gezongen bijdragen van dit viertal doen me denken aan het Noorse Trio Mediaeval, soms speels, soms bezwerend, altijd kleurrijk.

De taak van het zangeressen is niet van de poes. De muziek die Peter Spaepen voor ‘Niels’ schreef is geregeld polyfoon en bevat scherpe dissonanten. Het komt de verstaanbaarheid van de tekst niet altijd ten goede, maar genoeg woorden komen door om het plot te kunnen blijven volgen. Ook wanneer De Loore bedwelmende arpeggio’s speelt op de piano onder het relaas van Verbeke, moet je op scherp staan om zijn tekst te blijven volgen. Haar klanken schilderen de uitgestrekte landschappen die Nils tijdens de ganzentrek naar het noorden in vogelperspectief overschouwt.

Chocomelk en cake

In het begin is Nils lang niet de dierenvriend zoals we hem kennen. Hij koeioneert alle dieren op de boerderij van zijn ouders en neemt ook een *tomte* (een magische kabouter die houdt van chocomelk en cake) gevangen. Als straf tovert deze de kwajongen zo klein als een muis. De dieren zien een mooie kans op revanche. Nils kan maar nipt ontsnappen op de vleugels van Martin, de dikke

tamme gans die holderdebolder aansluit bij een kolonie wilde soortgenoten op doortocht naar Lapland. Die groep staat onder leiding van Akka van Kebnekajse. De wijze maar intimiderende oppergans vertrouwt de boerenzoon pas wanneer die zijn eerste goede daden stelt ten gunste van dieren in nood.

Naast zijn spelvreugde en vertelkunst is ook de slapstick bij Verbeke à point.

Al vroeg in de voorstelling sneuvelt het laken en straalt het wonderlijke decor in ijsblauw en warm oranje licht. De muzikanten nemen vanaf nu volop deel aan de storytelling en vertolken de ene keer de ganzentroep, een andere keer een rattenplaag en nog veel meer. Vaak hollen ze tussen de houten driepoten die het speelvlak vullen. Een groter exemplaar met een laddertje gebruikt Verbeke om extra actie toe te voegen aan zijn relaas. Hoe langer hoe meer vereenzelvigt hij zich met Nils, maar in een paar van de grappigste momenten valt hij uit zijn rol en hebben zelfs de jongste kinderen in het publiek door 'dat het maar theater is'. Naast zijn spelvreugde en vertelkunst is ook de slapstick bij Verbeke à point. Zijn tegenspelers doen daar niet voor onder.

Net als de muziek is ook de tekst op rijm allesbehalve gratuit.

Deelt in de vrolijke drukte: luchtacrobate Juliana Joseph die, hangend aan een wit doek, de vlucht van Martin uitbeeldt. Ik zou kunnen opmerken dat het doek te weinig aan bod komt in 'Niels', maar dat is muggenziften en daar is geen reden toe. De regie van Koen Boesman en Floor Burdack vindt immers de perfecte balans tussen beeld en muziek, tussen humor en ernst, tussen grote en kleine momenten. Net als het verhaal te anekdotisch dreigt te worden – Verbeke gaat nogal snel over de scènes met de beren en de ratten – komen een paar diepere vragen aan bod over de inherent gewelddadige natuur. Naast de muziek is ook de tekst allesbehalve gratuit.

Het duurt trouwens een kwartier voor ik in de gaten heb dat die tekst, eveneens van de hand van Spaepen, op rijm staat. Mede dankzij de naturel waarmee Verbeke vertelt, is de keuze voor rijm in 'Niels' geen storende. Behalve het rijmschema van zin tot zin en zelfs binnen een zin, is er ook rijm die over verzen heen springt. Het is prettig om die taalconstructie te volgen. Er is ook een visueel motief dat evolueert tijdens de voorstelling. De projector krijgt een vervolgrol in het rijke schaduwspel. Zo schijnen de spelers op een gegeven moment chaotisch met zaklampen in het rond, waardoor op verschillende plaatsen van de zwarte achtergrond vingerdieren zichtbaar worden.

Na de publicatie van 'Nils Holgerssons wonderbare reis' kreeg Selma Lagerlöf als eerste vrouw ooit de Nobelprijs voor de literatuur toebedeeld. Mocht ze 'Niels' van BRODER kunnen bijwonen, zou ze zeker opgetogen geweest zijn met deze grappige, vernuftige en rijke adaptatie, die zowel kinderen als volwassenen weet te ontroeren.